

#kaç
genç
var.

9 başlıkta Seçim 2024:

İYİ Parti Seçim Beyannamesinde kaç genç var?

İÇİNDEKİLER

1. Giriş.....	2
2. Gençlik tanımı.....	3
3. Gençlik hakları ve yerel gençlik politikası.....	4
4. Gençlik katılımı.....	6
5. Toplumsal cinsiyet, genç kadınlar ve genç LGBTİ+'lar.....	7
6. Genç istihdamı.....	8
7. Beceri geliştirme ve kültür sanat.....	10
8. Barınma.....	11
9. Sağlık ve psikososyal destek.....	13
10. Çevresel sürdürülebilirlik ve adalet.....	14
11. Sonuç ve değerlendirme.....	16

1. Giriş

İYİ Parti "Türkiye için En İyisi" başlıklı 2024 Yerel Seçimleri'ne ilişkin olan beyanname yayımladı. Toplam 75 sayfa, üç ana bölümden oluşan beyanname, İYİ Parti'nin yerel seçime ait vizyonunu ve vaatlerini içermektedir. Bildirgenin bu anlamda detaylar yerine genel bir çerçeve çizdiği söylenebilir. Bu genel çerçeve içinde bildirgenin temel bir eksikliği bulunmaktadır: gençlik temelli yaklaşım. Toplamda 14 kere "genç", 6 kere "öğrenci" kelimesi geçen beyanname niceliksel olarak halihazırda oldukça yetersiz bir niteliğe sahiptir. Dikkatli ve detaylı bir inceleme ışığında bu yetersizliğin sadece nicelikle kalmadığı, niteliksel olarak da gençlerin farklı temalarda karşılaştığı mevcut problemlerin çözüme ulaştırılmasında oldukça ilerlilikten, etkililikten ve sürdürülebilirlikten uzak bir vasfa sahip olduğu görülmektedir. Bu ana argümanı detaylandırmak üzere inceleme 9 ana başlıktan oluşmaktadır. Bunlar; i) gençlik tanımı, ii) gençlik hakları ve yerel gençlik politikası, iii) gençlik katılımı, iv) toplumsal cinsiyet ve genç kadınlar, v) genç istihdamı, vi) beceri geliştirme ve kültür-sanat, vii) barınma, viii) sağlık ve psikososyal destek ve son olarak da ix) çevresel sürdürülebilirlik ve adalet şeklindedir.

2. Gençlik tanımı

Gençlik politikalarının değerlendirilme ve tasarlanma süreçleri, elzem olarak bir gençlik tanımının yapılmasını içerir. Bu tanım içerisinde hangi gençlik gruplarının ne derecede dahil edildiği, “genç” derken hangi gruplara ve bu grupların hangi özelliklerine atıf yapıldığı, hangi grupların gençlik tanımının dışında bırakıldığını değerlendirmek, bahsi geçen gençlik politikalarının kapsayıcılığı ve etki alanı açısından önem taşımaktadır. Gençlik homojen bir grup olarak tanımlanmamalı ve farklı gençlik gruplarının farklılaşan özellikleri üzerine düşünülmelidir. Ayrıca, gençlik ve yetişkinlik kavramlarının toplumsal olarak değişkenlik gösteren kavramlar ve oluş biçimleri olduğu, bu bağlamda gençlik ve yetişkinliğin yetişkin iktidarı altında kurulduğu¹ unutulmamalıdır.

Bu bağlamda, İYİ Parti beyannamesinde gençlik tanımına dair şu ifade yer almaktadır:

Gençlere yönelik sosyal hizmetlerimizi öğrenci olan/olmayan, ortaöğrenim/yüksek öğrenim, çalışan/çalışmayan gibi sosyal farklılıkları dikkate alarak sunacağız.

Burada ifade edildiği üzere, gençlik homojen bir grup değildir. Farklı gençlik gruplarının farklılaşan sorunları, ihtiyaçları ve talepleri bulunmaktadır. Gençlerin öğrenciliğe indirgenmemesi önemlidir. Fakat öte yandan farklı gençlik grupları, “öğrenci olan/olmayan, ortaöğrenim/yüksek öğrenim, çalışan/çalışmayan” gençlere indirgenemez. Bu çerçevede, halihazırda toplumsal ve politik açıdan önemli talepleri bulunan genç kadınlar, genç LGBTİ+’lar, Kürt gençler, Roman gençler, engelli gençler, mülteci/göçmen gençler beyannamenin odağının dışında bırakılmıştır. Özellikle, “Kentlerimiz Yabancı Göçüne Karşı Korunacak” başlığı altında mülteci/göçmenlerin insan haklarını yok sayan, ayrımcı ve göçmen karşıtı söylemler kullanılmıştır. Yasal statüsüne bakılmaksızın başta mülteci/göçmen gençler olmak üzere, bütün gençlerin İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde belirtilen hak ve özgürlükleri tanınmalı, bütün yönetim mekanizmaları tarafından garanti altına alınmalıdır.

Beyannamenin gençliğe bakışı ve alt metninde yer alan gençlik tanımına öne çıkan başka bir nokta ise, yukarıdaki beyanda da yer aldığı üzere, gençlerin yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerin yararlanıcısı/hizmet alanı olanı konumlandırılmasıdır. Gençlerin yalnızca hizmet alan yurttaşlar olarak konumlandırılması, yetişkin odaklı bakış açısını yeniden üretmektedir.

¹ Kurtaran, Y., Nemitlu, G., & Yentürk, N. Gençler hakkında, gençler için, gençlerle. N. Yentürk, Y. Kurtaran, G. Nemitlu (Ed.), *Türkiye’de gençlik çalışması ve politikaları* içinde (3-22. ss.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Eşit yurttaşlar olarak gençler, yerel yönetimlerin sağladığı imkanlardan faydalanmanın yanı sıra karar alma mekanizmalarına, gençlere yönelik tasarlanacak olan mekan ve hizmetlerin planlama süreçlerine aktif katılmayı talep etmektedir. Farklı gençlik gruplarının ve gruplar içindeki farklı kırılımların, ilgili yerel yönetim karar alma mekanizmalarına olan dahiliyetini sağlayarak farklılaşan ihtiyaçlara ilişkin yürütülecek tüm planlama, yürütme ve izleme süreçlerine anlamlı etki etme fırsatları güvence altına alınmalıdır.

Öte yandan, beyannamenin geneline bakıldığında gençlerle ilgili beyanlar kentsel yoksulluk ve yoksunluk, madde kullanımı ile mücadele, kültür ve sanat üretimi başlıkları altında yer almaktadır. Gençlere dair en geniş beyanların yer aldığı başlık ise madde kullanımı ile mücadele başlığıdır. Bu bağlamda beyanname, gençlere ihtiyaç odaklı değil, sorun odaklı yaklaşmaktadır. Böylesi bir bakış, gençleri tehlikeli ya da tehlikelere açık bir toplumsal grup olarak konumlandırılmaktadır. Bu yaklaşım, Anayasa'nın 58.Maddesi'ni takip eder niteliktedir:

... Devlet, gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için gerekli tedbirleri alır.

Gençlerin ihtiyaç ve taleplerine değil sorunlara odaklanan, gençleri eşit yurttaşlar olarak konumlandırmak yerine korunmaya muhtaç bir grup olarak konumlandırılan bu yaklaşım, gençlerin özgürleşmesi ve kendini gerçekleştirme önünde engel oluşturmaktadır.²

3. Gençlik hakları ve yerel gençlik politikası

İYİ Parti'nin beyannamesinde gençlik haklarını doğrudan ele alan beyanlar bulunmamaktadır. Gençlik haklarıyla dolaylı olarak ilişkilendirebilecek beyanları şu şekilde sıralanabilir:

Gençlere yönelik sosyal hizmetlerimizi öğrenci olan/olmayan, ortaöğrenim/yüksek öğrenim, çalışan/çalışmayan gibi sosyal farklılıkları dikkate alarak sunacağız.

İlköğretim ve lise öğrencilerinin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ailelere sosyal yardım sağlayacağız.

Okullarda ve öğrenci yurtlarında ortaya çıkan kapasite sorunlarının giderilmesine; bakım ve onarım, temizlik ve hijyen işlerinin yürütülmesine destek sağlayacağız.

Yüksek öğrenim gören gençlere ayrımcılık olmadan hakkaniyetli bir şekilde eğitim bursu vereceğiz.

Gençlerin eğitim, çalışma hayatına katılma, gelecek beklentisi gibi alanlarda yaşadıkları sorunların üstesinden gelebilmeleri için rehberlik ve danışmanlık hizmetleri vereceğiz.

Gençlerin sosyal ve kültürel gelişimine katkı sağlayacak konser, tiyatro, sergi, panel, konferans vb. çok sayıda etkinliği her ay gerçekleştireceğiz.

² Gençlik Örgütleri Forumu. (2023). 6 Siyasi Partinin 'Yarının Türkiye'si İçin Ortak Politikalar Mutabakat Metni'ne İlişkin Açıklama. <https://go-for.org/6-siyasi-partinin-yarinin-turkiyesi-icin-ortak-politikalar-mutabakat-metnine-iliskin-aciklama/>

Öğrenci, 65 yaş üstü, engelli, şehit yakını ve gazilerin toplu taşıma hizmetlerinden faydalanmasında ücret düzenlemesi yapacağız. Öğrencilerimize günün belirli saatlerinde ücretsiz ulaşım hakkı vereceğiz.

Bu beyanlar, her ne kadar gençlik haklarının kapsamında olan gençlerin eğitim, barınma, istihdam, ulaşım ve sosyo-kültürel gelişimi kapsayan nitelikte olsa da, gençlik hakları ve gençlik politikası olarak adlandırılabilir nitelikte değildir. Bu durumun üç ana dayanağı vardır. Bunlardan birincisi, yukarıdaki beyanların yerel yönetimleri üstenci bir konumda pozisyonlandırarak amirane hizmetler veren, gençleri ise sadece hizmet alan ast bir konumda tanımlayan bir yaklaşıma sahip olmasıdır. Gençlik haklarının temelini oluşturan yegane unsur, gençlerin halihazırda yetkin, hakları ve özgürlüklerinin bilincinde olan bireyler olduğudur. Buradan hareketle de gençlik hakları odaklı bir yaklaşım; gençlerin eylemlilikleri doğrultusunda onların karşılaştığı mevcut ekonomik, sosyal ve politik sorunları dönüştürmeyi, ortadan kaldırmayı ve/veya minimize etmeyi hedefler. Dolayısıyla, İYİ Parti'nin beyanlarındaki gençleri tabi konuma pozisyonlandıran hizmet odaklı yaklaşımı, gençlik hakları olarak nitelendirilmektedir.

İkinci temel dayanak ise, birinciyle yüksek derecede ilişkili olan, yukarıdaki beyanların gençlik katılımından bahsetmemesidir. Gençlik haklarının bir diğer temel unsuru, yukarıda bahsedilen varsayıma dayanarak her gencin kendi hayatını ilgilendiren konularda yargılama ve karar verme potansiyeline ve hakkına sahip olması ve bunu gerçekleştirmek için her türlü fırsata sahip olmasıdır. Bu bağlamda, her gencin toplumun tüm siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarına katılmasını sağlamak, gençlik hakları odaklı olarak geliştirilmiş bir yerel yönetim vizyonunun odağındadır. Ancak, İYİ Parti'nin yukarıdaki beyanları gençliğin siyasal katılımından bahsetmeyerek bu gibi bir vizyona sahip olmadığını göstermekte olup, gençlik hakları niteliğine sahip değildir.

Üçüncü ve son dayanak ise, yukarıdaki beyanların gençliği öğrenciliğe indirgeyen bir yaklaşıma sahip olmasıdır. İncelemenin "Gençlik Tanımı" başlıklı ikinci bölümünde detaylıca aktarıldığı üzere gençlik homojen bir grup olmayıp bir çok çeşitli kimliği bünyesinde barındıran kesişimsel bir kimliktir. Dolayısıyla, her gencin ihtiyaç ve talepleri sahip olduğu diğer kimlikler çerçevesinde farklılık göstermekte ve sahip olduğu hakların gerçekleştirilmesini sağlayacak politikalar çeşitlenmektedir. Bu kapsamda, gençlik hakları odaklı bir yerel gençlik politikası bu gibi kısımları odağına oturtarak tüm gençlerin haklarına sahip olabilmesi adına kapsayıcı ve katılımcı politikalar oluşturmayı hedeflemektedir. Türkiye'nin mevcut sosyo-ekonomik yapısında genç öğrencilerin sorunlarını ele almak her ne kadar elzem olsa da, gençliği yalnızca öğrenciliğe indirgemek yukarıda bahsedilen gençlik

hakları ve yerel gençlik politikasının elzem kapsayıcılığını sınırlandırmakta ve etkili, ilerici ve sürdürülebilir politika gelişimini imkansız kılmaktadır. Dolayısıyla, İYİ Parti'nin çoğunlukla öğrencileri hedefleyen beyanları, gençlik hakları ve yerel gençlik politikası olarak nitelendirilmek için oldukça dar bir çerçeveye sahip olup yetersiz ve etkisiz vasıftadır.

4. Gençlik katılımı

İYİ Parti beyannamesinde gençlik katılımına dair açık bir ifade bulunmamaktadır.

2019 yılında gerçekleştirilen yerel seçime ilişkin seçim verilerine göre, İYİ Parti'nin 13 büyükşehir belediye başkanı adayı içerisinde 18-30 yaş arasında genç aday bulunmamaktadır. Öte yandan, İYİ Parti'nin 549 belediye başkanı adayından 41'i (%7), 8.645 belediye meclis üyesi adayından 1.274'ü (%14,7), 911 il genel meclis üyesi adayından yalnızca 109'u (%12) 18-30 yaş aralığında yer almaktadır. 2019 yılında seçilen adaylara bakıldığında ise İYİ Parti'nin 18-30 yaş arasında genç belediye başkanı bulunmamakta, 121 genç belediye meclis üyesi (%6) ve 2 genç il genel meclis üyesi (%4) bulunmaktadır. Bu veriler ışığında, 2019 yerel seçimlerinde İYİ Parti aday ve seçilmişleri arasındaki genç oranı yeterli olmaktan oldukça uzaktır.

Gençlik katılımını yalnızca aday ve seçilmiş siyasetçiler üzerinden analiz etmek, gençlik katılımını çok yönlü ele almayı engellemektedir. Oysa, gençlik katılımı; demografik ve politik farklılıklara bakılmaksızın, gençlerin bulunduğu her alanda karar alma mekanizmalarına katılabilirliğine işaret etmektedir. Bildirgede gençliğe özel olarak odaklanmaksızın "Katılımcı Yerel Demokrasi ve İyi Yönetişim" başlığı altında yerel yönetimlere katılımı ilgili aşağıdaki ifadelere yer verilmiştir:

Demokrasinin ve katılımcı yurttaşlık kültürünün ancak yerel yönetimlerde gelişebileceği düşüncesinden hareketle; vatandaşların kendilerini doğrudan ilgilendiren konularda yerel karar alma süreçlerine katılımı sağlanması.

Yerel yönetimler mevzuatımızda katılıma yer veren araçlar ve yöntemlerin yetersizliğinin giderilmesi. Milletimizin yerel karar alma süreçlerine katılımı hususunda uygulamaların geliştirilmesi ve yasal güvenceye alınması.

Yerel yönetim anlayışında sivil toplum kuruluşlarının rolünün güçlendirilmesi. Yerel düzeyde faaliyette bulunan sivil toplum kuruluşlarının; yöresel sorunlara çözüm üretme ve vatandaşlara katkı sağlama kapasitesinin artırılması amacıyla sorumluluk almaya teşvik edilerek ilgili her alanda paydaş kabul edilmesi. Bu bağlamda Kent Konseylerinde yapısal ve işlevsel değişimin sağlanması, etkinlik ve yapabilirlik kapasitesinin artırılması.

Yerel yönetimlerin katılımcı mekanizmaları geliştirmesi ve yurttaş katılımının güçlendirmesi, demokratik yerel yönetimlerin garantisidir. Ancak, yukarıda bahsi geçen beyanlar, halihazırda

siyasi katılım açısından sorunlarla karşılaşan grupların katılımını sağlamak için yeterli değildir. Bu alanlara gençlerin, kadınların ve diğer dezavantajlı grupların katılımı varolan eşitsizlik ve hiyerarşilere takılmaktadır. GoFor'un 2022 yılında yürüttüğü araştırmaya göre, gençler, oy verdikleri partilerin yönetimindeki belediyelerde karar alma süreçlerini, nüfuz sahibi bir tanıdık olmadan etkilemenin mümkün olmadığını ifade etmiş, diğer partileri genellikle erişilmez olarak gördüklerini belirtmiştir.³ Aynı araştırmada gençler, gençlerin şehirlerini ilgilendiren sorunlarda etkili olamamasının sebebi sorulduğunda belediye tarafından etkili olma imkanı sağlanmadığını başlıca sebep olarak öne sürmüştür. Araştırmaya katılan gençlerin yalnızca %23,6'sı yerel yönetimlerde gençlerin yönetime katılma imkanı olduğunu belirtmiş, gençlerin %68,9'luk bir kısmı belediye meclislerinde gençlik kontenjanlarını olmasını savunmuştur. Bu verilere ve sahadaki gözlemlere dayanarak, gençlerin siyasi katılımının önündeki en büyük engellerden birinin yetişkin odaklı siyaset kurumu olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, oluşturulacak katılımcı demokrasi kurumlarında kapsayıcılık ve katılımcılık ilkelerinin varolan dezavantajlar kapsamında değerlendirilmesi, bu kurumların oluşturulması ve yürütülmesi süreçlerinde gençlere ve gençlik örgütlerine yer verilmesi gerekmektedir.

Bu alanlara gençlerin katılımının dikkate alınmasının yanı sıra yerel yönetimlerde etkili gençlik katılımının sağlanması için gençlere özel katılım mekanizmalarının (gençlik meclisi, gençlik konseyi, gençlik forumu gibi) oluşturulması gerekmektedir.⁴ Gençlik meclisleri, gençlik merkezleri ve belediyelerde yer alan gençlik çalışanlarının güçlendirilmesi, gençlik katılımına sağladığı imkanlar nedeniyle GoFor'un birincil çalışma alanlarından biridir. Bu alanlar, yetişkin siyasetçiler tarafından "gençlerimiz için" denilerek değil, gençler tarafından kurgulanmalı ve koordine edilmelidir. Öte yandan, yerel yönetimlerde bir yandan gençlik meclislerinin olup olmadığını, bir yandan da bu meclislerin gençlik katılımı açısından ne kadar işlevsel olduğunu takip edebileceğimiz herhangi bir mekanizma bulunmamaktadır.

5. Toplumsal cinsiyet, genç kadınlar ve genç LGBTİ+'lar

Beyanname metninde genç kadınlara ve genç LGBTİ+'lara yönelik herhangi bir beyan bulunmamaktadır. Genç kadınların ve LGBTİ+'ların temel haklar ve özgürlüklerin yanı sıra örgütlenme özgürlüğü, sağlık kurumlarına erişim, işsizlik, derinleşen yoksulluk, eğitime

³ Gençlik Örgütleri Forumu. (2022). *Gençlerin politik tercihleri araştırması raporu*.
<https://go-for.org/wp-content/uploads/2022/05/Baski-Gençlerin-Politik-Tercihleri.pdf>

⁴ Avrupa Konseyi. (2003). *Gençlerin yerel ve bölgesel yaşama katılımına ilişkin yeniden düzenlenmiş Avrupa Şartı*.
<https://rm.coe.int/1680703901>

erişim, ulaşım vb. konulardaki sorunları ve talepleri düşünüldüğünde, bu *görmeyişin* ideolojik boyutu ve yaratacağı katmanlı problemler açığa çıkmaktadır.

Bunun yanı sıra, beyannamede kadınlara yönelik siyasi ve ekonomik katılım, şiddetin önlenmesi, sosyal hizmetler ve aile kurumunun güçlendirilmesi konularında beyanlar bulunmaktadır. Bu açıdan beyanname kadınları (1) yerel yönetimlerden hizmet alan yurttaşlar olarak konumlandırmakta, katılımcılık ve kapsayıcılıkla ilgili ihtiyaç ve talepleri göz ardı etmektedir; (2) ailenin bir uzantısı olarak ele alarak halihazırda ekonomik, sosyal ve özel alanda dezavantajlı durumda olan kadınların yaşadığı sorunları görmezden gelmekte, kadınların “fıtratını” özel alana içkin gören aileci bakış açısını yeniden üretmektedir.⁵

Bu bağlamda, İYİ Parti Beyannamesi, genç kadınlar ve genç LGBTİ+’ları görmezden gelmektedir. Oysa, genç kadınlar ve genç LGBTİ+’ların siyasi ve toplumsal hayatta eşitlik, şiddet, yoksullaşma, güvencesiz çalışma, ev içi emeğin ve bakım yükünün genç kadınlara bırakılması, ulaşım, sağlık ve eğitime erişim, psikososyal destek başlıklarında yaşadığı sorunlar derinleşmekte. Devlet politikalarının, toplumsal kutuplaşma ve şiddetinin yansımaları hayatlarında birebir hissedilen genç kadınlar ve LGBTİ+’ların yaşadıkları sorunları dikkate alan, farklılaşan sorunlara farklılaşan çözümler üretebilen, politika üretme mekanizmalarına birinci elden dahil olmaları için alan açan bir yerel yönetim bu dönem için elzemdir.⁶

6. Genç istihdamı

İYİ Parti beyannamesinin “En İyiler Kentlerde Ekonomik Gelişme ve İstihdam Sağlayacak” başlıklı bölümünde kapsamlı bir istihdam stratejisi bulunmaktadır. Bu eylem planında;

Dışa bağımlılığın azaltılması,

Üretim potansiyelinin artırılması ve çeşitlendirilmesi,

Sosyal gruplar arasında adaletin sağlanarak refah farklılığının azaltılması, ve

Yerel ekonomik işbirliğinin artırılması adına STK’lar başta olmak üzere tüm kurum ve kuruluşlarla ortak planlamaların yapılması

⁵ Gençlik Örgütleri Forumu. (2023). *Aile ve Gençlik Fonu kurulması hakkında kanun teklifi’ne ilişkin bilgi notu*. <https://go-for.org/wp-content/uploads/2023/11/Aile-ve-Genclik-Fonu-Kurulmasi-Hakinda-Kanun-Teklifine-Iliskin-Bilgi-Notu.docx.pdf>

⁶ Bknz. Genç LGBTİ+ Derneği. (2022). *LGBTİ+ gençler gençlik merkezlerinden ne istiyor?* https://genclqbtı.files.wordpress.com/2022/02/genclik_merkezleri-2.pdf

gibi işsizliğin yapısal sorunlarını ele alan iktisadi bir vizyona dair beyanlar bulunmaktadır. Ancak, bu beyanlarda genç işsizliğini odağına oturtan beyanlar bulunmamaktadır. İYİ Parti'nin genç istihdamına dair yer alan tek beyan şu şekildedir:

Gençlerin eğitim, çalışma hayatına katılma, gelecek beklentisi gibi alanlarda yaşadıkları sorunların üstesinden gelebilmeleri için rehberlik ve danışmanlık hizmetleri vereceğiz.

Bu beyan, genç işsizliğinin sosyal, ekonomik ve politik yapısal dinamiklerini göz ardı eden bir niteliktedir. Bu durumun üç temel dayanağı vardır. Bunlardan birincisi, yetişkin merkezli yaklaşım doğrultusunda gençler sırf genç olduğu için işgücü piyasasına dahil edilmemesinin göz ardı edilmesidir. İşverenler giriş seviyesi işler, hatta stajlar için dahi, üç ile beş yıl arasında deneyim talep etmekte ve bu gerçeklik dışı beklentiler doğrultusunda gençlerin işgücü piyasasına katılımını sistematik olarak engellemektedir⁷. Bu doğrultuda, gençlik sürekli ve sistematik olarak “deneyimsiz”, tecrübesiz” ve “yetkin olmayan” olarak kodlanmakta ve bu gibi söylemlerle işgücü piyasası yetişkin merkezli bir yaklaşımla yapısal olarak gençliği dışsallaştıran bir yapısalığa bürünmektedir. Bu bağlamda, gençlerin istihdama dair ihtiyacı olan politikalar, gençlerin yapısal ve sistematik olarak dışsallaştırılmasının arka planındaki söylemlere dayanarak tasarlanan “rehberlik ve danışmanlık” hizmetlerinden ziyade, bu durumun sistematikliği ve yapısallığını odağına oturtan sosyal ve iktisadi politikalar. Dolayısıyla, İYİ Parti'nin rehberlik ve danışmanlık hizmetini önceleyen bu beyanı, genç istihdamının önündeki sistematik ve yapısal engelleri göz ardı ederek yeniden üreten bir niteliktedir.

İkinci temel dayanak ise, gençlerin giderek yoksullaştığı bu ekonomik düzlemde, istihdam olanaklarına olan erişimin kısıtlanmasının göz ardı edilmesidir. Türkiye'deki istihdam olanaklarının yaklaşık %50'si İstanbul, Ankara ve İzmir illerinde bulunmaktadır⁸. Bu illerdeki istihdam olanaklarına erişebilmek için gençlerin, özellikle de bu iller dışında barınan gençlerin, yeterli finansal kaynaklara sahip olması gerekmektedir. Aksi takdirde; taşınma, barınma, il içi ulaşım ve bu illerdeki yüksek yaşam maliyetleri gibi masrafları karşılayamayacak durumda olan gençler yüksek orandaki istihdam olanaklarına erişememektedir. Bu bağlamda, genç istihdamını ilerici, etkili ve sürdürülebilir bir şekilde çözmeyi hedefleyen bir yerel yönetim vizyonu, belediyelerde genç istihdamına özel bütçeler ve fonlar oluşturarak gençlerin temel gelirini karşılamak, hibe desteği gibi politikalar geliştirmeyi hedeflemelidir. İYİ Parti, bu gibi genç istihdamının önündeki ekonomik yapısal

⁷ Kubilay, M. (2022). Genç işsizlik: Çözüm ve öneriler. İstanbul Politik Araştırmalar Enstitüsü.

⁸ İŞKUR. (2024). Ocak ayı istatistik bülteni. <https://www.iskur.gov.tr/kurumsal-bilgi/istatistikler/>

sorunları göz ardı ederek, genç işsizliğini yukarıdaki gibi ilerici, etkili ve sürdürülebilir bir bağlamda çözmekten uzakta konumlanmaktadır.

Üçüncü ve son temel dayanak ise, genç işsizliği kapsamında her gencin aynı sorunlarla karşılaştığı ve bu bağlamda aynı ihtiyaç ve taleplere sahip olduğunu varsayan homojen yaklaşımdır. Gençliği tek bir potada eriten bu yaklaşım; genç kadınlar, genç LGBTİ+'lar, genç Kürtler, genç mülteciler gibi çeşitli gençlik gruplarının istihdama dair karşılaştığı farklı yapısal sorunları göz ardı etmektedir. Örneğin; genç kadınlar patriyarkal ve ahlakçı düzen çerçevesinde ev içi sınırlarına itilerek ev işleri ve bakım gibi işlerle uğraşmak zorunda bırakılmaktadır. Bu bağlamda, genç kadınlar eğitimlerinden ve istihdam olanaklarından kopartılmakta ve NEET gençlerin %30,6'sını oluşturmaktadır⁹. Dolayısıyla, genç istihdamını ilerici, etkili ve sürdürülebilir bir biçimde ele alan bir yerel yönetim vizyonu, çeşitli gençlik gruplarının farklılaşan sorun, ihtiyaç ve taleplerini odağına oturtarak bu bağlamda istihdam politikaları geliştirmelidir. Bu doğrultuda, İYİ Parti'nin gençliği homojen bir toplumsal grup olarak ele alması ve bu bağlamda genç istihdamı vizyonu geliştirmesi, yukarıda bahsedilen vizyondan İYİ Parti'yi uzakta tutmaktadır.

7. Beceri geliştirme ve kültür sanat

Beyanname metninde gençlerin becerilerinin geliştirilmesi, kültür sanat ve gençlerin kendini gerçekleştirmeine dair aşağıdaki maddeler yer almaktadır:

Gençlerin zamanlarını değerlendirebilecekleri güvenli ve pozitif mekânlar (gençlik merkezleri, spor sahaları, kültürel etkinlikleri vb.) oluşturacağız.

Gençlerin sosyal ve kültürel gelişimine katkı sağlayacak konser, tiyatro, sergi, panel, konferans vb. çok sayıda etkinliği her ay gerçekleştireceğiz. Benzeri faaliyetleri yürüten kişi ve kurumları destekleyeceğiz. Amatör sanatçılara yer, ekipman ve tanıtım konusunda destek vereceğiz.

Belediyelerimizde her yıl "Gençlik Festivali" düzenleyeceğiz.

Öncelikle, gençlerin kültür sanat üretimlerinin desteklenmesi ve belediyelere ait mekanların gençler için yeniden tasarlanması önemlidir. Bu yöndeki beyanlar umut vericidir. Bunun yanı sıra gençler, belediyeler bünyesindeki gençlik merkezleri başta olmak üzere çeşitli kültür sanat mekanlarının sadece ziyaretçisi ya da yararlanıcısı olarak konumlandırılmamalıdır. Gençlerin bu alanların oluşturulması ve koordine edilmesi sürecinde gençlerin karar alma mekanizmalarına dahil edilmesi, gençlerin bu alanlarda kendilerini geliştirmeleri ve gerçekleştirmelerinin garantisi olabilir.

⁹ Kubilay, M. (2022). Genç işsizlik: Çözüm ve öneriler. İstanbul Politik Araştırmalar Enstitüsü.

Büyükşehir belediyeleri başta olmak üzere belediyelerin bahsi geçen mekan ve etkinliklere dair kapasitesi olmakla birlikte bu mecraların kaç genç için ulaşılabilir olduğu, katılım gösteren gençlerin sosyoekonomik durumu, dezavantajlı gençlerin bu mekanlardan yararlanmalarının önündeki engellere dair veri ve çalışmalar bulunmamaktadır. Toplum Gönüllüleri Vakfı'nın yürüttüğü araştırmaya göre gençlerin yalnızca %12,9'u belediyelere ait sosyal tesisleri kullanmaktadır.¹⁰

Derinleşen ekonomik kriz ve genç yoksulluğu ile birlikte, başta öğrenci gençler olmak üzere gençler, kültür sanat faaliyetlerine katılımlarına dair çeşitli talepleri ve kaygıları dile getirmektedir. Öte yandan, başta kırsalda yaşayan gençler, ne eğitimde ne istihdamdaki gençler ve işçi gençler olmak üzere milyonlarca genç için için kültür sanat faaliyetlerine katılım talebi, gündelik hayata dair bir talep olamamaktadır. Bu duruma dair gençlerin kültür sanat faaliyetlerine katılımının sağlanması için bu alanların katılımcı ve kapsayıcı şekilde örgütlenmesi ve daha kapsamlı sosyal politikaların üretilip hayata geçirilmesi gerekmektedir. Bu politikaların üretim süreçlerine gençlik örgütlerinin dahil edilmesi, yerelerde gençlerin talepleri ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulması elzemdir.

8. Barınma

İYİ Parti'nin barınma krizine dair beyanları aşağıdaki gibidir:

Barınma hakkını temel insan hakkı olarak göreceğiz,.

Vatandaşlarımızın sosyo-ekonomik düzeyi ve gereksinimlerini dikkate alarak konut ihtiyacını doğru bir şekilde değerlendirecek ve karmaşıklığa izin vermeyeceğiz.

Uygun fiyatlı konut ihtiyacını karşılayabilmek için projelerde finansal kaynak çeşitliliği ve fırsat eşitliğini sağlayacağız.

Uygun fiyatlı, satın alınabilir ve kiralanabilir konut üretimini ve erişimini sağlayacağız.

Afet riski taşıyan, alt-üstyapı koşulları yetersiz ve çarpık yapılaşmış konut alanlarının sorunlarını çözeceğiz.

Acil ihtiyaç sahipleri için düşük kira bedelli ya da ücretsiz olarak tahsis edilebilecek yerel yönetim mülkiyetinde olan konutları, ihtiyaç sahiplerine tahsis edeceğiz.

Alt ve orta gelir grubuna yönelik olarak üretilen konut projelerinde geri ödeme koşullarını sosyoekonomik yapıların değişkenliğini dikkate alarak planlayacağız.

Toplu konut üretiminde sürdürülebilirliği destekleyecek ve geliştireceğiz.

Okullarda ve öğrenci yurtlarında ortaya çıkan kapasite sorunlarının giderilmesine; bakım ve onarım, temizlik ve hijyen işlerinin yürütülmesine destek sağlayacağız.

¹⁰ Toplum Gönüllüleri Vakfı. (2022). *Gençlerin ihtiyaçları araştırması*.
<https://www.tog.org.tr/files/aramalar/konda-genclerin- ihtiyaclari-arastirmasi-2022.pdf>

Bu beyanlar, İYİ Parti'nin barınma krizini basit bir arz-talep örtüşmezliği olarak ele almadığını ve barınma krizinin sosyo-ekonomik boyutunun bilincinde olarak ilerici bir vizyona sahip olduğunu gösterir niteliktedir. Dezavantajlı grupların konuta olan erişimi artırmak adına konut fiyatı düzenlemeleri, bu grupların barınma ihtiyacını karşılamak için finansal kaynak gelişimi ve yeniden dağıtım politikaları gibi stratejiler barınma krizinin yapısal boyutunu çözmeyi hedefleyen politikalardır. İYİ Parti de beyanlarında bu gibi stratejilere yer vererek barınma krizinin yapısal olduğunu vizyon-misyon bütünlüğünün odağına oturttüğünü göstermektedir.

Ancak, bu beyanlar barınma krizinin gençlik özelinde olan yansımaları göz ardı eden nitelikte olup, bu spesifik durumu ilerici, etkili ve sürdürülebilir bir biçimde çözebilmekten uzaktır. Bu durumun üç ana dayanağı vardır. Bunlardan birincisi, yukarıdaki beyanlarda gençliğe dair politikaların tek bir maddeyle yalnızca öğrenciler özelinde kurgulanmasıdır. Gençlik yalnızca öğrencilerden ve mesleksiz gençlerden oluşmamaktadır. Barınma krizinde, gençliğin içinde bulundurduğu farklı kimlikler (kadın, LGBTİ+, Kürt, mülteci, göçmen vb.), bu farklı gençlik gruplarının barınma krizinin etkilerini farklılaştırmakta ve katmanlaştırmaktadır. Örneğin, bir genç öğrencinin barınamama durumu daha çok eğitim kurumlarına yakınlık, öğrenci yurtlarında nitelikli yer bulma veya öğrenci durumunun geçiciliği sebebiyle eşyalı eve olan erişim gibi faktörleri içinde barındıran bir problemken; genç bir kadının barınamama durumu ise aile evine dönüş ve evlendirilmek suretiyle barınamamasına çözüm bulunması gibi ataerkil tahakkümün getirdiği endişeleri taşımaktadır. Bu doğrultuda, yukarıdaki ilerici ve etkili vizyonun bu gibi bir kesişimselliği bünyesine katması ve bu doğrultuda daha kapsayıcı bir politikalar zinciri oluşturması İYİ Parti'nin barınma krizine yönelik vizyonunu çok daha ilerici, etkili ve sürdürülebilir bir niteliğe taşıyacaktır.

İkinci dayanak ise, yukarıdaki beyanların gençlerin barınmaya erişimini engelleyen sosyal yapısal engelleri göz ardı etmesidir. Her ne kadar barınma krizinin ekonomik boyutunu ele almak elzem olsa da, gençlerin barınmaya erişiminin önündeki tek yapısal engel iktisadi nitelikte değildir. Türkiye'de gençler, yetişkin merkezli ve ahlakçı tahakküm altında ezilerek "bekara ev yok", "kızlı-erkekli kalmaya izin vermiyoruz", "öğrenciye ev vermem" gibi söylemlerle barınma haklarından alı konulmaktadır. Dolayısıyla, İYİ Parti bu yapısal soruna dair beyanlarda bulunmayarak bu durumu göz ardı etmekte ve gençlerin barınması önündeki engelleri tek boyutlu olarak ele almaktadır. Gençlerin barınma krizini bütüncül olarak ele almayan bu tutum, bu sorunu İYİ Parti'nin etkili bir biçimde çözemeyeceğini göstermektedir.

Üçüncü ve son dayanak ise İYİ Parti'nin gençlerin yaşadığı barınma krizini çözüme ulaştırmaya dair vizyonunun kapsayıcılık ve katılımcılık esaslarından uzak olmasıdır. Barınma

krizi her ne kadar yapısal bir sorun olsa da, bu yapısallığın gençlik üzerine olan yansımaları kimliksel bir biçimde farklılık göstermektedir. Dolayısıyla, barınma krizinin kesişimsel bir boyutu olmakta, ve de etkili, anlamlı ve sürdürülebilir çözüm politikalarının geliştirilebilmesi için katılımcılık ve kapsayıcılık bu boyutun tam olarak anlaşılabilmesi için elzem bir role sahip olmaktadır. Bu kapsamda, konunun öznesi olan gençliğin içinde bulundurduğu farklı kimliklerin (kadın, Kürt, mülteci, LGBTİ+, Alevi vb.) barınma krizine ilişkin yürütülecek olan yerel politikaların tasarımı, yürütme ve izleme/değerlendirme süreçlerine dahil edilmesi büyük önem taşımaktadır. Dolayısıyla İYİ Parti, gençliği kapsayan ve gençlik katılımını esas alan bir beyanda bulunmayarak, gençliğin barınmaya olan erişimini sağlamada eksik ve problemliliğe sahiptir.

9. Sağlık ve psikososyal destek

Beyannamede gençlere yönelik psikososyal destek hizmetlerine dair aşağıdaki beyanlar bulunmaktadır:

Gençlerin eğitim, çalışma hayatına katılma, gelecek beklentisi gibi alanlarda yaşadıkları sorunların üstesinden gelebilmeleri için rehberlik ve danışmanlık hizmetleri vereceğiz.

Gençlere sosyal ve rehberlik hizmetleri sunacağız. Ailelerin gençlere destek olmaları ve iletişimlerini güçlendirmeleri için programlar düzenleyeceğiz. Gençlerin madde bağımlılığı konusunda yerel politika ve programlara katılmasını ve kendi topluluklarında liderlik rolleri üstlenmelerini teşvik edeceğiz.

Yüz bin nüfus üzerindeki belediyelerimizde bağımlılıkla mücadelede “tedavi ve rehabilitasyon merkezleri” kuracağız. Bağımlılıkla mücadelemiz sadece önleyici tedbirlerle sınırlı kalmayacak; ayrıca eğitilmiş uzman personelin bulunduğu merkezlerde teşhis, tedavi ve destek faaliyetleri de yürüteceğiz. Özellikle risk altındaki gençlerde bağımlılığın erken teşhisi, gerekli yardım ve desteklerin sağlanması önceliğimiz olacak.

İYİ Parti beyannamesinde yer alan psikososyal destek üzerine yoğunlaşan beyanlar, “madde kullanıma ile mücadele” başlığı altında yoğunlaşmakla birlikte eğitim, çalışma hayatı ve geleceğe dair kaygı gibi toplumsal temelleri olan meselelerde bireylere psikososyal destek verilmesi bir çözüm olarak sunulmaktadır. Önceki başlıklarda da tartışıldığı üzere, gençlerin sağlık ve psikososyal desteğe erişimini ihtiyaç değil, sorun odaklı ele alan; gençleri eşit ve özerk yurttaşlar olarak değil, korunması gereken bireyler olarak konumlandırın yaklaşım psikososyal destek alanında da devam etmektedir. Bahsedilen alanlarda bireylere verilecek psikososyal destek kritik olsa da bu sorunlara daha katmanlı ve kompleks sosyal politikalarla karşılık verilmesi gerekmektedir. Toplumsal ve sistemsel eksiklikler nedeniyle sekteye uğrayan zihin sağlığı ve iyi olma hali için, yalnızca bireylerin dayanıklılığını artırmak değil, sistemlerin ve politikaların dayanıklılığını artırmak kalıcı bir çözüm sunabilir.

Ayrıca, Türkiye’de yerel yönetimlerin sağlık ve psikososyal destek merkezleri bulunmakta fakat bu merkezlerin nerelerde yoğunlaştığı, kaç kişiye ve hangi gruplara ulaştığı, verilen hizmetlerin kalitesi ve yeterliliği üzerine veri ve çalışmalar bulunmamaktadır. Yerel yönetimler sağlanan bu ve benzeri hizmetlerin kanıta dayalı gerçekleştirilmesi, farklı gençlik gruplarının farklılaşan sorunlarını gözetmesi, erişilebilir ve ilgili kurumlarca belirlenen sağlık ve zihin sağlığı standartlarına uyması, verilen hizmetlerin izlenmesi için veri ve haritalandırma çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

10. Çevresel sürdürülebilirlik ve adalet

İYİ Parti’nin uyum stratejilerine dair beyanları şu şekildedir:

Kentsel enerji tüketiminde tasarruf ve verimlilik sağlanmasına, yenilebilir enerji kaynaklarının kullanılmasına, fosil yakıt tüketiminin azaltılmasına öncülük edeceğiz.

Kentsel alt ve üstyapı sistemlerini, iklim değişikliğinin etkilerine karşı uyumlu hâle getireceğiz.

Güvenlik hassasiyeti ve risklerin yüksek olduğu kentsel alanlarda uyum çalışmalarını ivedilikle başlatacağız.

Kentlerin enerji talebini arttıran kentsel ısı adalarının oluşumunu önleyecek yeşil ağlar, denetimli yapısal yoğunluk, açık alanlar, geçirgen zemin kaplaması vb. uygulamaları yaygınlaştıracğız.

Enerjinin etkin olduğu kentsel gelişmeyle birlikte arazileri doğru kullanarak dengeli bir nüfus dağılımı sağlayacağız.

Yapılarda yenilenebilir enerjinin kullanımına olanak sağlayan projeleri destekleyeceğiz.

Sürdürülebilir atık yönetimi ve geri dönüşüm mekanizmaları oluşturacağız.

İklim değişikliği izleme, kontrol ve uyarı sistemlerini geliştireceğiz.

Yapı stoğunu enerji verimliliği standartlarına uygun hâle getireceğiz.

Su kaynaklarının verimli kullanılması ve atık suların geri kazanımına yönelik, su kaybını azaltıcı eylem planları hazırlayacağız.

Tarım arazilerinin imara açılmasına ve yapılaşmaya, su havzalarında yapılaşmaya ve kirlenmeye izin vermeyeceğiz.

Sera gazı salınımını önleyen tabiat varlıklarını koruyacağız.

Bu beyanlar ışığında öncelikle şu vurgulanmalıdır ki iklim ve diğer çevresel krizlerin sosyo-ekonomik eşitsizlikler üzerine olan etkilerini en aza indirmede yegane unsur olan yerel uyum (*adaptation*) stratejileri üzerine beyanlarda bulunarak çevresel sürdürülebilirlik ve adalet konusunda ilerici bir vizyona sahip olduğunu göstermektedir. Uyum ve azaltım

(mitigasyon) stratejileri arasındaki dengeyi gözeten bu yaklaşım, çevresel sürdürülebilirlik ve adalet bakımından etkili niteliktedir.

Ancak, yukarıdaki beyanlar İYİ Parti'yi yukarıda bahsedilen ilerici ve etkililikten uzakta tutan temel bir eksikliğe sahiptir: gençlik merkezli yaklaşım. Gençlik, iklim ve diğer çevresel sorunlar karşısında özel bir konuma¹¹ sahiptir. Dolayısıyla; özellikle de gençlik odaklı yerel uyum politikaları, gençlerin yaşadığı hak ihlallerini derinleştiren süreçleri çözüme ulaştırmada elzem bir konuma sahiptir. Bu politikalardan birincil önem taşıyanlar; i) gençler için yerel kayıp ve hasar fonu gibi sosyal güvenlik ağlarının oluşturulması, ii) gençlere yönelik ekonomik olarak dayanıklılık sağlayıcı adil ücret uygulamaları ve nakit transferi programlarının hayata geçirilmesi, ve iii) iklim ve çevresel sürdürülebilirlik eğitimlerinin sağlanmasıdır.¹² Bu gibi yerel uyum politikaları İYİ Parti'nin beyanları arasında yer almamaktadır.

Bu doğrultuda, uyum stratejilerinin uygulanmasının yanı sıra, gençlerin bu stratejilerin planlama, uygulama ve izleme süreçlerine doğrudan katılım göstererek kendi görüş, istek ve ihtiyaçlarını anlamlı ve etkili politika çıktılarına dönüştürebilecekleri yerel yönetim mekanizmalarının oluşturulması taviz verilemeyecek bir ihtiyaçtır. Bu gibi bir mekanizmayı hayata geçirmeyi öngören spesifik bir beyan İYİ Parti'nin beyanlarında yer almamaktadır.

Dolayısıyla, İYİ Parti'nin bu bölümün başında belirtilen çevresel sürdürülebilirlik ve adalet kapsamındaki potansiyel ilerici ve etkili vizyonu, potansiyelini gerçekleştirilememekte ve ilerici ve etkililikten, sürdürülebilirlikten uzak bir niteliğe bürünmektedir. Bunun temel sebebi ise yukarıda anlatıldığı üzere, gençlerin iklim ve çevre konusundaki özel konumunu göz ardı eden ve gençlik odaklı bir yaklaşıma sahip olmayan yerel yönetim vizyonunun, gençlerin mevcut kırılgan durumunu ve bu bağlamda deneyimlediği hak ihlallerini sürdüreceği bir nitelikte olmasıdır.

¹¹ Gençlik iklim ve çevresel krizlerin etkilerini ve bu etkiler kapsamında gelişen adaletsiz sosyoekonomik değişimin etkilerini hayatlarının diğer gruplara görece olarak daha büyük bir bölümünde yaşayanlar olarak hak ihlallerine en çok maruz kalan toplumsal gruplardandır.

¹² Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). 2022. *Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability*. Cambridge University Press.

11. Sonuç ve değerlendirme

Tüm bu değerlendirmeler sonucunda, İYİ Parti'nin beyannamesindeki beyanları gençliğin yaşadığı çeşitli yapısal sorunları çözüme ulaştırmada ilericilikten, etkilikten ve sürdürülebilirlikten uzak bir nitelikte bulunmuştur. Yukarıda detaylıca incelenen farklı temalar kapsamındaki gençliğin mevcut durumunun yapısal analizinden yoksun bir yerel yönetim vizyonu, İYİ Parti'yi gençlik hakları, katılımçılık ve kapsayıcılık ilkelerinden uzak bir misyona itmekte olup, gençliğin sorunlarının “neden” olduğuna ve bu sorunların “nasıl” çözülebileceklerine dair oldukça yetersiz bir yaklaşıma sahip kılınmaktadır.

Sonuç olarak İYİ Parti'nin beyannamesi, gençliğin içinde barındırdığı farklı kimliklere ve dolayısıyla gençliğin farklı ihtiya. ve taleplerinin bilincinde olmayan bir gençlik tanımına sahip; gençlik haklarını odağına oturtmayan ve bu doğrultuda kapsamlılıktan ve etkililikten uzak bir yerel gençlik politikası yaklaşımına sahip; gençlerin yerel karar alma mekanizmalarına katılımını göz ardı eden; genç kadın ve LGBTİ+'ların ihtiyaç ve taleplerini yok sayan; genç istihdamının önündeki sistematik ve yapısal engelleri göz ardı ederek yeniden üreten bir genç istihdamı yaklaşımına sahip; gençlerin kendilerini gerçekleştirebileceği kültür sanat etkinlikleri ve beceri geliştirme aktivitelerinde gençleri yalnızca hizmet alan yurttaşlar olarak konumlandırın; barınma krizinin gençlik özelinde olan yansımalarını göz ardı ederek gençlerin barınmaya olan erişimini sağlamada etkisiz bir niteliğe sahip; gençlere yönelik psikososyal destek hizmetlerini sorun odaklı ele alan ve gençleri korunması gereken bir kategori olarak konumlandırın; ve gençlerin iklim ve diğer çevre krizleri karşısındaki kırılganlıklarını ve bu bağlamda yaşadıkları derin hak ihlallerini sürdüren bir yaklaşıma sahip nitelikte bulunmuştur.

**GENÇLİK
ÖRGÜTLERİ
FORUMU**

**#kaç
genc
var.** SEÇİM
2024

Mart 2024

www.go-for.org